

עודכן ב- 14/03/2008 10:29

"יש שופטים שלא יודעים מה זה זיכוי"

שופט בית המשפט המחוזי בתל אביב, שלי טימן, פרש השבוע מתפקידו עם בטן מלאה: מערכת המשפט מזניחה את זכויות הנאשם, השופטים ממהרים להרשיע והקולגות לא תומכים ברגע האמת. בתחום הרגיש של עבירות מין, אומר טימן בראיון מיוחד ל"הארץ", יש השפעה חזקה מדי של שדולות הנשים

מאת תומר זרחין

"יש שופטים שלא מכירים את המלה זיכוי. ברגע שהם רואים כתב אישום הם יכולים כבר לכתוב את גזר הדין", אומר השופט שלי טימן. "אני מכיר שופט שהיה מקבל את התיק, ועוד לפני הקראת כתב האישום כבר התחיל לנסח את פרטי כתב האישום בהכרעת הדין, כשברור לו שמדובר בהרשעה. פעם אמרתי לשופט בהרכב שאני רואה בעייתיות בראיות בתיק. אפילו לא דיברתי על זיכוי, והוא אמר לי, 'אתה יודע מה יעשו לנו פה אם נזכה?'"

טימן, בן 64, פרש השבוע מתפקידו כשופט לאחר 27 שנים, 13 מהן בבית המשפט המחוזי בתל אביב. משנת 2003 עמד בראש הרכב פשע חמור במחוזי של תל אביב, שדן בכמה מתיקי הפשע המרכזיים בישראל בשנים האחרונות. בין התיקים שעברו דרכו היו המשפטים של טלי פחימה; עופר מקסימוב; פרשת בני הדייג; האחים אוחנה; נחום מנבר; אונס לינור אברג'יל; רצח יחזקאל אסלן; כריס סרפו - "אנס האיידס"; סוחרי נשים. הוא גם דן בתיקים רבים מספור של עברייני מין.

התיק נגד האחים אוחנה - הנאשמים בשליחת רוצחים שכירים לנקום את רצח אחיהם, ותיק הרצח בפרשת "בני הדייג" - שבו נרצח תושב יפו שנלקח בתא מטען של מכונית ונורה, היו הפרשיות שבסופו של דבר הביאו לפרישתו.

בתיק אוחנה סבר טימן, כי איכון הטלפונים הסלולריים של הנאשמים אינו ראיה מספקת להוכחת הימצאותם במקום מסוים בזמן מסוים, אף על פי שעדים מקצועיים של החברות הסלולריות העידו פעמיים בפני בית המשפט על איכון הטלפונים של הנאשמים בעת הרצח. החלטתו של טימן במקרה זה תיסכלה את הפרקליטות, שראתה באיכון הטלפונים הסלולריים ראיה חשובה מאוד שאמורה היתה לסייע להרשעת הנאשמים. כן נשמעה ביקורת על האופן האטי שבו ניהל טימן את ההליכים בתיק. טימן דחה בתוקף טענה זו.

בפרשת בני הדייג הגיעה הפרקליטות להסדר טיעון מקל עם הנאשמים ברצח, לאחר שבית המשפט דרש לחשוף מקור משטרתי שהפליל את הנאשמים. ההרכב שטימן עמד בראשו תקף את הפרקליטות על כשרות הראיות שהציגה. לטימן גם היו יחסים עכורים עם חלק מעמיתיו, ובהם נשיא המחוזי בתל אביב אורי גורן, שלטענת השופט הפורש לא העניק לו גיבוי כשהפרקליטות תקפה אותו וטענה להטיה לטובת הנאשמים בתיק אוחנה.

גורן הורה על העברת התיק לגישור, בלי ליידע את הצדדים ואת ראש ההרכב. טימן קרא על ההחלטה בעיתון וביולי 2007 הודיע כי הוא מתכוון לפרוש, וכי לא יקבל תיקים נוספים. בנובמבר 2007, אחרי שסניגורו מת, הגיש אחד הנאשמים בתיק אוחנה עתירה לבג"ץ נגד בית המשפט המחוזי בתל אביב ונגד הפרקליטות, כדי למנוע את המשך המשפט ללא מינוי סניגור. בית המשפט העליון עיכב את ההליכים לזמן בלתי מוגבל. טימן, שסבר כי החלטת העליון נכונה אך לא היה מוכן להמתין לחידוש ההליכים, הודיע על מועד פרישתו הסופי השבוע.

"הפרישה נכפתה עלי", הוא אומר בראיון מיוחד ל"הארץ". "לא הרגשתי תמיכה וגיבוי מצד

אנשים במערכת המשפט, בעיקר בניהול תיק אוחנה ונוכח פרסומים שהיו בפרשת בני הדיג. הרקע לפרישתי הוא בעיקר אווירה עכורה וחוסר גיבוי".

דוברת בתי המשפט מסרה בתגובה, בשמו של גורן, כי לאחר כשלוש שנים וחצי שבה התנהלו הליכים שונים בתיק וחלק מהנאשמים שוחררו ממעצר, יזם גורן את הפניית התיק לגישור לשופטת בדימוס שרה סירוטה, מתוך ראיית טובת ההליכים והצדדים. המהלך נעשה בידיעת השופטים והצדדים ובלי לגרום לעיכובים. הדוברת הוסיפה, כי גורן העניק לטימן את מלוא התמיכה והגיבוי בתקופת כהונתו.

הוא נולד בתל אביב בשנת 1944. אביו, יעקב טימן, היה מהשחקנים הבולטים בתיאטרון המטאטא. בילדותו למד בגן הילדים של חוה ורבה, אמה של דורית ביניש, נשיאת בית המשפט העליון. הוא למד משפטים בשלוחה התל אביבית של האוניברסיטה העברית. אתו למדו עורכי הדין דב וייסגלס ונחום פיינברג והשופטים רות לב-הר שרון, ידין טימור, דבורה פלפל ותחיה שפירא, שכעבור שנים ישבה בהרכב הפשע החמור שבראשו עמד.

ב-1969 החל טימן להתמחות אצל עו"ד אמנון גולדנברג במשרד ש. הורוביץ. אחרי שהוסמך כעורך דין פתח משרד עם עו"ד מיבי מוזר, שנפרד ממנו לאחר זמן קצר. ב-1981 הוא מונה לשופט בבית משפט השלום בפתח תקוה. בין השאר הוא קיבל שם שתי החלטות נגד סגירת קולנוע היכל בליל שבת וישב בתיקים פליליים שבהם דן בכתבי אישום שהוגשו נגד חרדים שהיו שותפים בהתפרעויות כחלק ממלחמת השבת.

טימן נחשב שופט סגוני וחריג. הוא הקפיד לקרוא לנאשמים ולעורכי הדין בשמם, בניגוד לחברותיו להרכב. הוא התבדח עם עורכי הדין וגם הטיח ביקורת במשטרה, בתובעים ובסניגורים.

לכולם יש אג'נדה

איך אפשר להסביר את שיעור ההרשעות העצום בישראל?

טימן: "שופטים הם בשר ודם. כל אחד מביא חינוך מהבית, אג'נדה, את העבר שלו, ההשקפות שלו, את הרקע המקצועי שלו. אף על פי שלא כל שופט שבא מהפרקליטות הוא פרו תביעה, אי אפשר להיפטר מזה. מי שגדל רוב חייו בתביעה, קשה לו להיות סניגוריאלי. אבל מעבר לזה, זאת השקפה".

ושופטים עוזרים "לקדם" זיכויים?

"התביעה לפעמים אינה מוצלחת מספיק והשופט הרבה יותר חכם או מנוסה. או שהתביעה אינה יכולה על פי דיני הראיות לשאול שאלה מדריכה, ולפעמים שופטים שואלים שאלות הבהרה כדי לעזור לה.

"המצב הזה בולט במיוחד בעבירות מין. זה קורה בעקבות לחץ חברתי, תקשורתי, של שדולות הנשים. הרי רוב האינוסים אינם אינוס רחוב, אלא אינוס היכרות. השאלה שעומדת לדיון היא 'הסכימה', או לא 'הסכימה'. לא צריך להוכיח שימוש בכוח. הפסיקה כיום היא כזאת שמי שטוענת לאונס לא צריכה לזוז, כי היא כנראה מאובנת ולא יכולה להשמיע קול. לא נותנים לשופט כלים נוספים מלבד מתן אמון באחד הצדדים - במתלוננת או בנאשם.

"הבעיה היא שקשה מאוד להילחם בכך אחרי 25 שנים, כשאינן ראיות. אדם יכול להתלונן על הוריו על מעשה שעשו בו עד גיל 38. חוץ מעבירות על פשעים של הנאצים ועוזריהם, אין עוד עבירה כזאת שאין עליה התיישנות. אני מדגיש - אם מדובר בתלוננת אמת, יש לתת לקורבן העבירה את כל התנאים כדי שלא תתבזה בבית המשפט ולא תדבר על עברה המיני, שתהיה מלווה על ידי מרכזי סיוע. עם זאת, אני חושש מתלוננות כזב. שים לב שלא מעמידים לדין את מי שהגישה תלוננת כזב, בנימוק שצריך לעודד מתלוננות".

גישתו של טימן קוממה עליו עורכי דין המייצגים נפגעות תקיפה מינית. בניגוד למגמה

הרווחת, של התמקדות בסבלו של קורבן העבירה, טימן מעמיד את הנאשם ואת הקורבן על אותה סקאלה. עורכת דין המייצגת נפגעות עבירה טוענת שטימן נוהג כשוביניסט באולם הדיונים וכי התבטאויותיו ביחס לקורבנות עבירה מקוממות. עורך דין שהופיע לפניו אמר: "טימן הוא לא חד ממדי. הוא יכול להקל, אבל הוא יכול להחמיר. להגיד שהוא שופט מקל - זה פשטני".

בפרקליטות הדעות עליו חלוקות. יש שמתקשים לקבל את הביקורת שהוא מותח על התנהלות הפרקליטות בתיקים מסוימים, אבל ככלל, אומרים שם, פסיקותיו הוגנות.

עד כמה דעת הקהל משפיעה על החלטה שיפוטית?

"יש לנו מורא, והמורא הוא גם מדעת הקהל. אי אפשר להתעלם ממנו. כשיש גופים שעושים נפשות יותר מאחרים ומרימים את קולם, מסתבר שזה מצליח. התוצאה היא שהפמיניסטיות, שעושות עבודה מצוינת מבחינתן, משכנעות בלובי שלהן להחמיר בענישה. ואני אומר, מה עם הלובי למען המלחמה בסמים? נגד פגיעה בקשישים? אותם לא שומעים. במצב כזה, לבית המשפט יש פחות ופחות כלים לקבוע מי דובר אמת. הוא נותן לנאשם פחות סיכוי להתגונן. זה יוצר מורא אצל כל הרשויות שעוסקות באכיפת החוק".

כולל שופטים?

"אסתפק בזה".

אומרים שאתה לא תמיד רגיש למתלוננת ומעדיף לפעמים דווקא את הנאשם.

"איך אפשר להגיד עלי דבר כזה? אצלי באולם תמיד יש מים, טישו, אם המתלוננת צריכה. יש את מלוא האמפתיה, אבל זה לא בא על חשבון חקר האמת. אני לא רוצה להרשיע אדם חף מפשע".

יש לך דוגמה להשפעה של התקשורת על דימוי של עבריינות מסוג מסוים?

"הסחר בנשים. אין היום סחר בנשים בישראל. בהתחלה הביאו בחורות, שלא ידעו לאן מביאים אותן. חטפו, אנסו, העבירו אחד לשני. העניין הזה נפסק. היום המשטרה מתלבשת על איזה מכון שבו היא כל הזמן מבקרת ו'עושה מבצע'. מי שרוצה לדבר על הבוס שלה מקבלת מיד אשרת שהייה לשנה או יותר וגם מעין רשיון עבודה. כשמגיע הזמן להעיד, יש נשים שנעלמות, ולא לה שמעידות אין מה למסור, כי הן לא ראו שמשלמים עליהן, לא ראו מי הבוס באמת. לכן רוב התיקים נגמרים בהרשעות של החזקת מקום לשימוש בזנות, סרסרות, עבירות קלות. וחלילה שלא נפסוק גם פיצויים לבחורה שממילא מרוויחה הון תועפות".

אם אין סחר בנשים, למה יש רושם כאילו יש סחר בנשים?

"כי יש כאלה שעל זה הם מרצים, כאלה שמתפרנסים מדובר על סחר בנשים".

קלון לרמון

"כשלמדתי דין פלילי, למדתי על קדושת זכויות הנאשם. היום לנאשם בעבירות מין אין זכויות", אומר טימן. אדם שנאשם בעבירות מין כמעט בוודאות ייכנס לכלא, תוך הרס משפחתו. ואם יש חלילה תלונת שווא, זה לא יעזור לו. זאת האווירה היום. יש התנפלות על כל זיכוי".

יש כלים לאתר את תלונות השווא?

"אם הפרקליטות לא מצאה שמדובר בקשר של ילדות עם האמא כדי לסלק את האבא מהבית, או שהיא לא חושפת את השקר, כי אסור להעליב את הקורבן ולחקור אותו

בפולוגרף, אז לא. יש אוסף אדיר של תלונות שווא שחשפתי. ברור לי שאם תלונת שווא כזאת לא היתה נחשפת, האיש היה עומד לדין ומורשע".

ראש הרכב פשע חמור ישן טוב בלילה?

"ישן טוב, אבל מוטרד, ולא רק בלילה. אחרי שנים כשופט פלילי אדם מקבל עור עבה. קל לי לדון בענייני רצח. ראיתי הכל. אבל אם הגיע אלי תיק של עבירות מין במשפחה, גילוי עריות, כשהמתלוננת העידה זה עשה לי קוויץ'. תפקיד השיפוט הוא מעמסה נפשית ופיסית, בתנאים לא תנאים ובעבירות שיש בהן אכזריות בלתי מרוסנת שלא עוזבת אותך".

יש חשש מהרשעה לא מוצדקת?

"היו לי פרפרים בבטן לגבי שני מקרים. בשניהם לא יכולתי לשנות שום דבר".

טענו נגדך שבעת מתן עונש נתת משקל יתר לניסיונות השיקום של המורשע, לרקע המשפחתי שלו, ושגזרי הדין שלך מקילים עם עבריינים.

"חייבים לבדוק את הרקע. לדוגמה: היתה ידיעה בעיתון, שבה נכתב ש'חייל אנס את בת דודתו במשך שלוש שנים וקיבל שישה חודשי עבודות שירות'. קודם כל, המתלוננת היתה בת 10 והנאשם לא היה חייל, אלא נער בן 14, והעבירות בוצעו שלוש פעמים במשך שלוש שנים בנסיבות משפחתיות. פעמיים הוא נגע בה באיבר המין דרך בגד ופעם דחף לה אצבע. ראינו שהרקע המשפחתי בעייתי, ושלבחורה היו בעיות נפשיות קשות, ובאמת הקלנו בדין, ואז העליון החמיר. צריך לראות את האינדיווידואל - ולא לקבל את הטענה שכל צרותיה של הקורבן נובעות ממגע אחד בשנה, במשך שלוש שנים, שהחלו כשהיא היתה בת 10 והוא בן 14".

"צריך להבדיל בין עבירות לעבירות. כשהיו לי עבירות של משתמש בסמים שהיה נורמטיווי ונגמל, נתתי לו צ'אנס. באלימות לשמה, התעללות בחסרי ישע למשל, החמרתי מאוד".

בפרשת רמון, שנדונה בבית משפט השלום בתל אביב, היה מקום להגיש כתב אישום?

"אם הדברים היו כפי שצוירו, ודווקא משום שמדובר באיש ציבור, היה צריך להגיש כתב אישום. במישור האתי בוודאי שהיה צריך לנער אותו. אני יודע שפסק הדין וגזר הדין כתובים לא טוב, מבולבלים, לא ענייניים".

והקביעה שאין קלון במעשים?

"דווקא הקלון יותר חשוב מהעונש, כי יש קלון בכך ששר משפטים בישראל תופס בחורה ומנשק אותה בפה. במובן הזה גזר הדין לא תואם את הכרעת הדין, כי אחרי שנכתבו דברים כאלה נוראים צריך היה לפחות לקבוע שהיה קלון".

בתיק קצב היה צריך לכלול את הקלון בהסדר הטיעון?

"מה שמוזר בעיני, בלי לדעת את הפרטים, זה השוני בין טיוטת כתב האישום וההכרזות של היועץ המשפטי לבין כתב האישום הנוכחי. אם השימוע שנערך לנשיא עזר, הייתי מצפה מהמשטרה, מהפרקליטות ומהיועץ המשפטי שהם יגיעו לתוצאה לבד, עוד לפניו. אבל אי אפשר להפוך שחור ללבן. אם המתלוננות לא עושות רושם טוב - אל תגיש טיוטה לשימוע, או שתגיש כתב אישום חמור ובית המשפט יכריע".

ועניין הקלון?

"על פי השקפתי האישית, גם בעבירה האפסית הזאת יש קלון. לא יעלה על הדעת שאדם במעמדו של קצב יעשה מעשים כאלה. לא יכול להיות שנשיא ילטף רגל של אשה שעובדת תחתיו וייצא בלי קלון. אין חיה כזאת".

כל הזכויות שמורות, "הארץ" ©

סגור חלון